

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.12.14>

УДК 35.077

Л. Я. Самойленко,

*к. держ. упр., доцент кафедри менеджменту та державної служби,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0335-3077>

Д. П. Ткачук,

*магістрант кафедри менеджменту та державної служби,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького*

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1720-8262>

НАПРЯМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН ОРГАНІВ ПРАВОСУДДЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

L. Samoilenko,

PhD in Public Administration,

*Associate Professor of the Department of Management and Civil Service,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi*

D. Tkachuk,

*Master's student of the Department of Management and Civil Service,
Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi*

DIRECTIONS OF REGULATION OF RELATIONSHIPS OF BODIES OF JUSTICE WITH THE PUBLIC

У статті досліджено оптимальні механізми забезпечення відкритості, прозорості та активної участі громадян у судових процесах, що сприятиме підвищенню довіри до правосуддя та зміцненню принципів справедливості в сучасному суспільстві. В статті розглянуто актуальну проблематику взаємовідносин між органами правосуддя та громадськістю та досліджено резолютивні напрями, спрямовані на їхнє покращення. Зокрема, аналізуються публічна інформація, онлайн-платформи, громадські слухання, громадські ради, освіта та інформаційна грамотність як ключові інструменти для забезпечення відкритості та прозорості судової системи. Стаття висвітлює позитивний вплив цих напрямів на рівень довіри громадськості до судової системи, ефективність її роботи та розвиток правової демократії в сучасному суспільстві. Дослідження аргументовано результатами аналізу реформ та ініціатив, спрямованих на покращення взаємодії між органами правосуддя та громадськістю, що дає можливість зробити висновок про актуальність та важливість розглянутої теми в сучасних умовах.

In today's society, the relevance of research into the areas of regulation of relations between justice bodies and the public cannot be overestimated. Fairness and trust in justice is a key element of any democratic system. Openness, transparency and active participation of citizens in judicial processes determine not only the quality of justice, but also the degree of mutual understanding between the authorities and the community. The article examines the optimal mechanisms for ensuring openness, transparency and active participation of citizens in judicial processes, which will contribute to increasing trust in justice and strengthening the principles of justice in modern society. The article examines the actual problems of relations between the justice bodies and the public and investigates decisive directions aimed at their improvement. In particular, public information, online platforms, public hearings, public councils, education and information literacy are analyzed as key tools for ensuring the openness and transparency of the judicial

system. The article highlights the positive impact of these directions on the level of public trust in the judicial system, the effectiveness of its work and the development of legal democracy in modern society. The study is substantiated by the results of the analysis of reforms and initiatives aimed at improving the interaction between justice authorities and the public, which makes it possible to conclude about the relevance and importance of the topic under consideration in modern conditions. Establishing an effective and mutually beneficial partnership between judicial authorities and the public becomes an important prerequisite for improving the judiciary and democratizing society. On the way to creating a fair, transparent and full of public participation justice, it is important to further develop and improve the mechanisms of interaction between the justice bodies and the public. This will become the basis for maintaining citizens' trust in the judicial system, ensuring justice and creating a democratic environment where every citizen has the opportunity to influence the formation of the legal space.

Ключові слова: взаємовідносини, органи правосуддя, громадськість, засоби масової інформації, комунікація, співпраця, громадська участь.

Keywords: relations, bodies of justice, public, mass media, communication, cooperation, public participation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному суспільстві актуальність дослідження напрямків регулювання взаємовідносин між органами правосуддя та громадськістю не може бути переоцінена. Справедливість і довіра до правосуддя є ключовим елементом будь-якої демократичної системи. Відкритість, прозорість та активна участь громадян у судових процесах визначають не лише якість юстиції, але й міру взаєморозуміння між владою та громадою.

В контексті сучасних викликів і змін в суспільстві, де кожен громадянин має право бути частиною прийняття важливих рішень, дослідження та

впровадження нових напрямків взаємодії стають ключовими. Глобалізація, зростання ролі цифрових технологій та зміни в соціокультурному середовищі ставлять перед судовою системою завдання адаптації до нових реалій.

Необхідність відчувати пульс суспільства, слухати його голос і враховувати його потреби визначає не тільки ефективність судочинства, але і глибину взаєморозуміння між судовими органами та громадою. Дослідження цієї теми відкриває нові можливості для розбудови відкритого, взаємовигідного партнерства, яке сприятиме не лише справедливості, а й стане фундаментом демократії та правової держави. В умовах постійних змін і викликів це дослідження стає важливим інструментом адаптації судової системи до потреб і очікувань громадян у XXI столітті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження присвячені аналізу основних шляхів створення системи взаємодії між органами правосуддя та громадськістю широко висвітлені в роботах таких авторів, як О. Бабінова, Т. Гаман, С. Колосок, О. Крутій, О. Кучабський, Ю. Рацої, А. Сергієнко, Г. Шаїль та інш. Теоретичні та практичні аспекти формування системи взаємодії між судами загальної юрисдикції та громадськістю детально досліджено у працях М. Вільгушиченка, П. Качалка, О. Овсянікової та інших. Зокрема, українські вчені розглядають важливі аспекти нормативно-правового регулювання взаємодії органів публічного управління, зокрема судів, з громадськістю.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в розкритті ефективних та інноваційних методів взаємодії між судовими органами та громадою. Дослідження спрямоване на визначення оптимальних механізмів забезпечення відкритості, прозорості та активної участі громадян у судових процесах, що сприятиме підвищенню довіри до правосуддя та зміцненню принципів справедливості в сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Органи правосуддя в Україні відіграють важливу роль у забезпеченні

законності, захисту прав та свобод громадян, а також у зміцненні правової держави. Це різноманітний інституційний комплекс, який включає у себе судову владу, органи прокуратури та органи внутрішніх справ.

Судова система України складається з Конституційного Суду, Верховного Суду, апеляційних та окружних адміністративних та господарських судів. Кожен з цих органів відповідає за розгляд конкретного типу справ та забезпечення справедливого та об'єктивного правосуддя в межах своєї компетенції.

Прокуратура, в свою чергу, виконує роль наглядача за законністю та представника держави в суді. Вона має завдання забезпечувати виконання законів, захищати інтереси суспільства та об'єктивно допомагати судам у встановленні правди.

Органи внутрішніх справ гарантують забезпечення громадського порядку, здійснюють контроль за виконанням законів та забезпечують безпеку громадян. Вони відповідають за розслідування злочинів, забезпечення громадського порядку та здійснення заходів з попередження злочинності.

Українські органи правосуддя в останні роки переживають значні реформи з метою покращення їхньої ефективності, незалежності та відповідності європейським стандартам. Спрямованість на забезпечення прав та свобод громадян, а також впровадження сучасних стандартів управління інститутами правосуддя є ключовими аспектами цих змін [1].

Взаємовідносини між органами правосуддя та громадськістю важливі для забезпечення відкритості, прозорості та довіри до судової системи. Розглянемо декілька напрямів регулювання цих взаємовідносин.

1. *Інформаційна доступність.* Інформаційна доступність є одним із ключових аспектів забезпечення відкритості та прозорості в роботі судових органів. Публічна інформація про діяльність судів має стати не лише обов'язковою, але й легкою доступною для громадськості. Це важливо не лише для забезпечення принципу відкритості влади, але й для створення довіри громадян до судової системи.

Перше, що варто розглядати, це публічні звіти. Органи правосуддя повинні регулярно оприлюднювати інформацію про свою діяльність, включаючи статистику, результати судових рішень, та інші важливі аспекти. Це надає громадськості можливість не тільки слідкувати за роботою судових органів, але й критично оцінювати їхню ефективність та об'єктивність.

До того ж, розвиток онлайн-платформ є важливим етапом у взаємодії судових органів з громадськістю. Сучасні технології дозволяють створювати цифрові простори, де громадяни можуть швидко та зручно отримувати інформацію, висловлювати свої думки, подавати скарги або навіть брати участь у певних аспектах судового процесу, якщо це визначено відповідними законодавчими рамками. Важливою частиною цього підходу є двостороння комунікація. Органи правосуддя повинні не лише надавати інформацію, але і бути готовими слухати громадськість. Створення механізмів для отримання фідбеку, розгляду скарг та відповідей на питання громадян може виявитися ключовим для встановлення довіри і підвищення якості судових послуг [2].

Загалом, інформаційна доступність є основою для взаємодії між органами правосуддя та громадськістю, що в свою чергу сприяє підвищенню легітимності та ефективності судової системи.

2. *Громадська участь.* Громадська участь в судовій системі визнається не тільки як принцип сучасної демократії, але і як ключовий фактор підтримки справедливості та правової легітимності. Глибокий зв'язок між правосуддям і громадськістю відкриває безпрецедентні можливості для формування взаєморозуміння та взаємодії. Громадські слухання стають важливим механізмом, який дозволяє громадянам висловлювати свої погляди та вислуховувати їхні побоювання в контексті важливих рішень та законодавчих ініціатив. Це не просто формальний процес, але і спосіб врахувати громадську думку при прийнятті рішень, що безпосередньо впливають на життя людей. Громадські слухання надають громадянам відчуття власної активної ролі в формуванні правового середовища. Додатково, створення громадських рад або комітетів у судовій системі

визначає новий рівень партнерства між владою і громадою. Ці органи можуть слугувати не лише джерелом порад та експертної думки, але і каналом для висловлення конкретних питань, що турбують громадськість. Вони відкривають можливості для обговорення ініціатив, які стосуються покращення судової системи, забезпечення її відповідності громадським потребам та цінностям [3].

Громадська участь в судовій системі стає не лише механізмом фіксації громадської думки, але і способом впровадження принципів відкритості, діалогу та взаємодії. Це необхідна передумова для створення судового середовища, яке відзначається взаємним розумінням і довірою між судовими органами та громадою.

3. *Освіта та інформаційна грамотність.* Освіта та інформаційна грамотність в контексті судової системи виступають як ключові складові взаємодії між правосуддям і громадськістю. Здійснення освітніх кампаній для громадян щодо судової системи є важливим елементом, оскільки вона сприяє не лише розумінню, але й активному включенню громадськості у судові процеси.

Освітні кампанії повинні охоплювати широкий спектр тем: від основ правової системи до конкретних прав та обов'язків громадян у контексті правосуддя. Забезпечення громадянської освіти дозволяє формувати інформованих громадян, які розуміють значення судової системи в суспільстві та можуть ефективно взаємодіяти з нею.

Медіа-освіта виступає додатковим елементом цього процесу, оскільки вона спрямована на розвиток критичного мислення і об'єктивного розуміння судових процесів через призму медіа. Програми з медіа-освіти не лише допомагають громадянам розпізнавати та оцінювати інформацію, але й надають їм засоби аналізувати подану інформацію про судові рішення та процеси, що сприяє формуванню об'єктивного та інформованого відношення до судової системи [4].

Суттєвим аспектом є впровадження освітніх ініціатив у цифровому

середовищі. З розвитком технологій важливо створити онлайн-ресурси та інтерактивні платформи, що надають доступ до освітніх матеріалів про судову систему, роблячи їх доступними та зрозумілими для різних шарів суспільства [5].

Освіта та інформаційна грамотність є ключовими складовими, що сприяють розбудові дієздатного та свідомого суспільства, яке може активно взаємодіяти з судовою системою для досягнення більш високого рівня справедливості та демократії.

4. *Механізми зворотного зв'язку.* Механізми зворотного зв'язку в судовій системі відіграють вирішальну роль у встановленні взаємодії між правосуддям і громадськістю, що стає невід'ємною складовою сучасного демократичного суспільства. Запровадження систем зворотного зв'язку, які сприяють відкритому та прозорому обміну інформацією, визначає новий етап у взаємодії між судовими органами та громадськістю.

Системи зворотного зв'язку включають в себе механізми прийому та обробки звернень громадян. Це не лише можливість висловити скарги, але і засіб для вислуховування громадянських думок, побажань та зауважень щодо роботи судових органів. Важливою є не лише сама наявність цих систем, але й їхня ефективність у вирішенні проблем та відповідь на потреби громадян.

Публічні консультації, в свою чергу, відкривають простір для діалогу між правосуддям і громадськістю. Це не лише можливість сповістити громадськість про важливі реформи чи зміни в судовій системі, але і шанс послухати голос громадян, врахувати їхні погляди та враховувати їхні інтереси. Цей двосторонній обмін інформацією створює основу для взаєморозуміння та спільного вирішення проблем, що стосуються судової системи [6].

Важливим є і використання сучасних технологій для ефективного збору та обробки зворотного зв'язку. Інтерактивні онлайн-платформи, мобільні додатки та електронні системи допомагають зробити цей процес більш доступним і зручним для громадян [5].

Загалом, механізми зворотного зв'язку в судовій системі є необхідним елементом для забезпечення відкритості, взаєморозуміння та високого рівня довіри між судовими органами та громадськістю. Ці інструменти не лише відкривають двері для участі громадян у формуванні правосуддя, але й сприяють побудові більш справедливого та ефективного судочинства.

5. *Прозорість та відкритість.* Прозорість та відкритість в судовій системі становлять не лише принципи, але й невід'ємні складові демократичного правосуддя та довіри громадськості. Забезпечення відкритості судових засідань є кроком до підвищення рівня публічності та доступності правосуддя для громади. Це не лише просте право відвідувати засідання, але й можливість кожного громадянина стежити за судовими процесами та висловлювати свої погляди. Важливим елементом цього процесу є також доступ до судових рішень. Публічний доступ до судових рішень дозволяє створити систему контролю, яка робить роботу судів більш прозорою і визначеною. Громадськість має право знати, які аргументи та факти враховувалися при прийнятті рішень, і взяти участь у процесі обговорення чи аналізу результатів.

Співпраця з ЗМІ відіграє також важливу роль у забезпеченні відкритості судової системи. Журналісти виступають не лише як посередники між судовими органами та громадськістю, але і як свідомість суспільства, яка розкриває важливі аспекти правосуддя та допомагає громаді зрозуміти сутність судових процесів. Спільна робота з журналістами сприяє побудові об'єктивного образу судової системи та допомагає виявити проблеми, які можуть виникнути.

Необхідно визнати, що відкритість не обмежується лише формальною публічністю. Це також відкритість до діалогу та співпраці з громадськістю, включаючи представників цивільного суспільства, активістів та інші стейкхолдери. Лише шляхом взаємодії та відкритого обміну інформацією можна досягти справедливого та ефективного правосуддя, яке відповідає потребам суспільства та забезпечує вищий ступінь легітимності [7].

Реалізація цих ініціатив може виявити суттєвий вплив на підвищення рівня довіри громадськості до судової системи, сприяючи формуванню переконання у тому, що правосуддя є прозорим, відкритим та відповідальним перед суспільством. Такі заходи відкривають двері для глибшого взаєморозуміння між судовими органами та громадськістю, створюючи умови для взаємодії, яка сприяє не лише підвищенню ефективності судових процесів, але й зміцненню принципів справедливості в самому серці правової системи.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Встановлення ефективного та взаємовигідного партнерства між судовими органами та громадськістю стає важливою передумовою для покращення судочинства та демократизації суспільства. Впровадження принципів відкритості та доступності судової системи через різні механізми, такі як публічні консультації, громадські слухання, інформаційна доступність та системи зворотного зв'язку, визначає новий рівень взаємодії. Громадська участь стає не лише обов'язковим елементом демократичного суспільства, але і джерелом важливої інформації, яка впливає на рішення судових органів. Забезпечення відкритості та взаємодії з громадськістю також сприяє покращенню легітимності судової системи, оскільки воно враховує думку громадян у прийнятті важливих рішень та формуванні законодавчих ініціатив. Органи правосуддя, реагуючи на потреби громади, здатні стати більш відповідальними та прозорими у своїй роботі.

Таким чином, на шляху до створення справедливого, прозорого та насиченого громадською участю правосуддя, важливо надалі розвивати та удосконалювати механізми взаємодії між органами правосуддя та громадськістю. Це стане основою для збереження довіри громадян до судової системи, забезпечення справедливості та створення демократичного середовища, де кожен громадянин має можливість впливати на формування правового простору.

Література

1. Придачук О.А., Белов Д.М. Місце та роль судової влади в системі органів державної влади: реалізація принципу народовладдя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 1. 2023. С. 535-541.
2. Борисенко О.П., Чернокалова К.О. Комунікація як інструмент державного управління: сучасні тенденції. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 2 (25). С. 58-62.
3. Агафонова Н.О. Механізми забезпечення взаємодії органів судової влади із громадськістю: організаційний аспект. *Держава та регіони. Сер. «Державне управління»*. 2017. № 3. С. 32-37.
4. Бікулов Д.Т. Використання медійних засобів в організації зв'язків місцевого самоврядування з населенням. *Держава та регіони*. 2013. № 4 (44). С. 115-119.
5. Тодорова О.В. Інновації в комунікаціях. Інноваційний PR інструментарій в соціальних комунікаціях сучасного бізнесу: монографія. Київ: Інтерконтиненталь-Україна, 2015. 176 с.
6. Вон Д. Зв'язки із громадськістю в судах: навчально-практичний посібник для суддів і працівників апарату судів. Київ: ТОВ «Друкарня «Бізнесполіграф», 2015. 232 с.
7. Павлюк К.С. Зворотний зв'язок органів державної влади з громадськістю як чинник створення ефективного іміджу державної служби в системі забезпечення національної безпеки. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2018. № 1. С. 32-37.

References

1. Prydachuk, O.A. and Belov, D.M. (2023), "The place and role of the judiciary in the system of state authorities: implementation of the principle of people's power", *Analitychno-porivnyalne pravoznavstvo*, vol. 1, pp. 535-541.
2. Borysenko, O.P. and Chernokalova, K.O. (2020), "Communication as a tool of public administration: modern trends.", *Publichne upravlinnya ta mytne*

administruvannya, vol. 2 (25), pp. 58-62.

3. Agafonova, N.O. (2017), “Mechanisms for ensuring the interaction of judicial authorities with the public: organizational aspect.”, *Derzhava ta rehiony*, vol. 3, pp. 32-37.

4. Bikulov, D.T. (2013), “The use of media tools in the organization of local self-government relations with the population”, *Derzhava ta rehiony*, vol. 4 (44), pp. 115-119.

5. Todorova, O.V. (2015), *Innovatsiyi v komunikatsiyakh. Innovatsiynyy PR instrumentariy v sotsialnykh komunikatsiyakh suchasnoho biznesu* [Innovations in communications. Innovative PR toolkit in social communications of modern business], Intercontinental-Ukraine, Kyiv, Ukraine.

6. Von, D. (2015), *Zvyazky iz hromadskisty v sudakh* [Public Relations in the Courts], Business Polygraph Printing House LLC, Kyiv, Ukraine.

7. Pavlyuk, K.S. (2018), “Feedback of state authorities with the public as a factor in creating an effective image of the civil service in the system of ensuring national security”, *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny*, vol. 1, pp. 32-37.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2023 р.